

EEN VERHAAL

DOOR

F. de Liefde.

2e DRUK.

DE APOSTEL DER VRIJHEID.

DORDRECHT,
KOEBRUGGE & DE ZEEUW.

De Apostel der Vrijheid.

EEN VERHAAL

DOOR

J. DE LIEFDE.

Meng u niet onder de oproerigen,
want uw verderf zal haastelijk
ontstaan.

2e DRUK.

DORDRECHT,
KOEBRUGGE & DE ZEEUW.

DE APOSTEL DER VRIJHEID.

Aan het meer van Genève bevonden zich in het jaar 1849 de verbondene jong Duitsche en communistische vereenigingen, die met ontplooiden vanen hare feesten vierden, omdat zij het zoover gebracht hadden, dat hare scholieren, de Duitsche jongelingen, *persoonlijke vrienden* Gods geworden waren, en bij honderden met deze gezindheden naar Duitschland terugkeerden. Zij mogen misschien het getal der door hen medegesleepten te groot aangegeven hebben, het is evenwel zeker, dat jaarlijks circa twintigduizend handwerkslieden uit Duitschland in Zwitserland arbeiden, en dat een groot getal hunner, naar lichaam en ziel bedorven, naar Duitschland terugkeert. Hier nu is een voorbeeld, waarin het reeds saangetrokkene net van den satan, in hetwelk zulk een verleidder gevangen was, door de wonderbare leiding Gods weder losgescheurd is, en door de kracht der goddelijke genade zelfs nog daar inwendige en uitwendige hulp verschaft werd, waar dit niet mogelijk scheen. Ezechiël 33 : 11.

Werden slechts eenigen van hen, die dit lezen, en in gelijke banden gebonden liggen, door deze geschiedenis

opmerkzaam gemaakt, om van een dienstknecht der zonde een vrij kind Gods te worden, dan zouden wij voor onze moeite rijk beloond zijn.

Een oud spreekwoord zegt: „Wie niet bidden kan, dien zende men naar zee.” Wel is waar bestaat er nog geen inrichting bij ons, waardoor men degenen, die niet kunnen bidden, naar zee zendt, en dit is ook goed; want anders zouden de meeste huizen in stad en land er weldra zoo verlaten en verwaarloosd uitzien, als de woningen der ooevaars op de kerktorens tegen Kerstmis. Maar hoewel nog geene regeering op de gedachte is gekomen, om hare onderdanen in zulk eene gebedsschool te zenden, zoo heeft toch de *hoogste regeering* dit middel reeds dikwijls aangewend, wanneer zij dit noodig bevonden heeft, en wel met goed gevolg. Menigeen is reeds door den Heer, wien het niet aan middelen en wegen ontbreekt, wanneer het geldt, eene ziel te redden, naar de groote wateren verwezen, om daar te leeren bidden. Hij meende in zijn eigen weg te gaan en wist niet, dat hij door een Hoogere gezonden werd. Hij dacht er in het minst niet aan, dat het water voor hem de hoogeschool zou worden, opdat hij daar de groote kunst zou leeren, om welke deelachtig te worden, de discipelen den rechten gebedsmeester cenmaal vroegen: „Heere! leer ons bidden, gelijk ook Johannes zijnen discipelen geleerd heeft.” (Luk. 11 : 1.) Maar Hij heeft ze ook geleerd, en wel zoo in den grond, dat Hij later niet eens meer een boek daartoe gebruikte, maar zij het zelve van buiten konden doen.

Van zulk een nu, dien de Heer naar de wateren verwees, opdat hij weder bidden zou leeren, daar hij het op het land niet meer kon, wil ik u iets verhalen.

In den zomer van het jaar 18—, geraakten twee

Wurtembergers in Neufchatel met elkander in kennis, waar zij beiden werkten. De een was een kastonmaker, dien wij J. R. zullen noemen; de ander was een kuiper, met name J. M. Beiden waren zonen van vrome en rechtschapene ouders. Als Duitschers, en alzoo als landslieden, sloten zij zich weldra in de vreemde stad des te inniger aan elkander, daar zij, de spraak niet kennende, in den eersten tijd van hun verblijf aldaar tamelijk beperkt waren. In den beginne bekommerde zich niemand om de beide jongelieden. Zij gingen bedaard hunnen weg. Des Zondags waren zij regelmatig te zamen, en maakten dan meestal een klein uitstapje in de omstreken der stad, om die nader te leeren kennen. Wanneer zij dan zoo aan de heerlijke oevers van het meer wandelden, en hunne verrukte oogen over het prachtige landschap lieten weiden, werden zij dikwijls door een plotseling weemoedig gevoel bevangen, waarvan zij zichzelf geen rekenschap konden geven. In den grond was het het heimwee naar de vaderlandsche velden, dat door het gezicht der schoone streken in hen opgewekt was, en die vaderlandsche landouwen, hoewel minder schoon, waren voor hen toch onvergetelijk, daar de herinneringen van hun gansche vroegere leven daaraan verbonden waren. Dan spraken zij van hun dierbaar vaderland, van hunne jongelingsjaren, van hunne ouders en zusters, en dachten aan het afscheid in het ouderlijke huis, dat hun nog nieuw en daarom versch in het geheugen lag, toen zij met de door de moederlijke zorg overvol gepakte valiezen midden onder hunne bloedverwanten stonden, die, hen weenend aan de genadige bescherming van God aanbevelende, hun voor de laatste maal de hand drukten, en ze toen, met hunne vurigste zegenwenschen overladen, lieten heengaan. Wanneer hun hart bij zulke gesprekken en gedachten vol droefheid werd, troostten zij zich met het vooruitzicht van de vreugde des wederziens, die zij zich niet groot en

schoon genoeg konden afschilderen, en die zij nu reeds wenschten te ondervinden, daar zij hunne huisgenooten op het hartelijkst liefhadden, van wie zij ook uit brieven hetzelfde wisten. Dagelijks, zoo stond daarin, had men voor hen, dagelijks dacht men aan hen, en nam een levendig deel in alles wat hen aanging.

Zoo leefden zij stil en zonder smart voort; want de goede leeringen en vermaningen, die zij van hunnen vader en hunne moeder mede gekregen hadden, waren nog niet vergeten, en aan de gedachte daaraan, alsmede aan den goeden invloed der christelijke tucht en zeden, waaronder zij in het ouderlijk huis waren opgegroeid, hadden zij het te danken, dat zij voor menige uitspatting bewaard bleven, waartoe in die wereldsche stad gelegenheid in overvloed was.

Hunne goede voornemens werden telkens opnieuw versterkt door de brieven, die zij van tijd tot tijd uit hun vaderland ontvingen. Deze waren vol goede vermaningen en eindigden meest met eene spreuk uit den Bijbel, die op hunnen toestand betrekking had. Zoo schreven zij bij voorbeeld: „Doe niets kwaads, dan wedervaart u niets kwaads. Heb God voor oogen en in uw hart, en wacht u dat gij niet de zonde inwilligt. Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Wanneer hij dit houdt naar uw woord;” dan weder de geschiedenis en het gezegde van Jozef: „Hoe zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God?” Deze en dergelijke spreuken waren voor hen voortdurend stemmen tot waarschuwing, waardoor zij op den rechten weg werden teruggebracht, wanneer zij gedachteloos het pad der zonde wilden betreden, dat met de zoogenaamde geoorloofde en onschuldige vermaken begint, en door de eenmaal ontbondene zinnelijkheid slechts moeielijk weder kan worden overwonnen, en met duisternis en verschrikking eindigt.

Een half jaar was er op deze wijze verloopen, toen

eensklaps met den schrijnwerker eene geheele omkeering plaats vond. Hij was in eene werkplaats, waar buiten hem nog tien of twaalf werklieden, deels Duitschers, deels Franschen, arbeidden, waarvan de meesten, hoewel nog jong, toch oude, vergrijsde zondaars waren. Daar zag en hoorde hij dikwijls zaken, waarvan hij voorheen geen denkbeeld had, en waarvoor hij gruwde. De verderfelijke leeringen, die later ook in Duitschland op klaarlichten dag en op de daken gepredikt werden, sliepen toen nog in het duister. Allereerst was het Frankrijk en Zwitserland, waar zij, namelijk onder de reizende handwerkslieden, in stilte ijverig verspreid werden. Iedereen, die voor de nieuwe leer gewonnen werd, was daarvan een natuurlijk apostel, die ze op zijn reizen voortdurend verder, en eindelijk in zijn vaderland bracht, waar hij geheel en al trachtte den grond voor zijn zaad te bearbeiden, zoodat, toen de omwentelingsjaren kwamen, er overal lieden werden gevonden, die zich spoedig aan het hoofd plaatsten en voor de verwezenlijking van hunne goddelooze, tegen alle menschelijke en goddelijke verordening indruisende grondstellingen, de grootste bedrijvigheid in het werk stelden; want nu bloeide hun zaad, dat reeds lang te voren in stilte gezaaid was.

Hoewel nu die lichtvaardige scherts en goddelooze gesprekken zijner metgezellen in den beginne onzen R. de schaamte op het gelaat en de haren te berge deden rijzen, zoo veranderde dit toch met den tijd. Hij werd er eindelijk aan gewoon, en vond er later niets bijzonder kwetsends meer in, ten minste hij schrikte daarvoor zoo niet meer als vroeger. Zelfs werden hem die gesprekken welkom; want zoolang zij gevoerd werden, liet men hem met rust, en de schampscheuten tegen den eenvoudigen Zwaab met zijne ouderwetsche gevoelens bleven dan een tijdlang uit. Reeds in de school had hij zich gekenmerkt door een streven, om zich op den voorgrond te stellen, en zich boven anderen te verheffen.

Zijne ouders en onderwijzers bemerkten met smart deze onheilspellende afwijking bij den wakkeren, aanvulligen knaap, wien het leeren bij zijnen gelukkigen aanleg een spel was. Zij zagen in, dat die zucht om te schitteren en overal de eerste te willen zijn, hem nog eens op gevaarlijke wegen, of geheel in zijn verderf zou brengen. Daarom trachtten zij aan de ontkiemende ijdelheid van zijn hart met alle kracht eene goede richting te geven, en de op zichzelf lofwaardige neiging, om niet altijd onder het middelmatige te blijven, ten goede te leiden; want daarin kan iemand nooit genoeg uitmunten.

R. evenwel verlangde geene eer van God, maar van de menschen; en daarom geraakte hij weldra tot eene eer, die voor God schande is.

Om niet altijd de speelbal van het dikwijls beleedigde vernuft van zijne metgezellen te zijn en om ook iets te gelden, mengde hij zich, nadat hij den afselnw voor hunne taal eerst overwonnen had, eindelijk zelfs mede in hunne gesprekken, in den beginne vreesachtig, doch later met meer vrijmoedigheid. De bijval, dien hij zich daardoor verwierf, en het aanzien, dat hij daardoor verkreeg, maakten hem voortdurend moediger, en toen, eenige dagen later, de oudste handwerker hem den lof toezwaaide: „Die Zwaab is toch zoo eenvoudig niet, als men in den beginne gedacht had; wanneer hij zoo voortgaat, dan kan er nog iets goeds van hem komen.” toen kende zijne ijdelheid geen grenzen meer. Hij gaf zich alle moeite, om zich dien lof waardig maken, en de voorspelling van zijnen oudsten kameraad in zijnen zin tot vervulling te brengen. En, zooals het in zulke zaken gaat, de leerling overtrof weldra den meester, of trachtte hem ten minste te overtreffen. R. daalde voortdurend dieper in de zonde van afval van God. Men bracht hem in geheime genootschappen, waar allerlei wilde redevoeringen werden gehouden, den tyrannen den dood gezworen, den rijken den oorlog verklaard, en God ge-

lasterd werd. Met volle teugen dronk hij het gif dezer verderfelijke leeringen, en men ontdekte weldra in hem eenen buitengewoon geleerden scholier.

De kuiper, die bij een rechtschapen baas, en wel als eenige knecht, werkte, en alzoo minder aan de verleiding blootgesteld was, bemerkte weldra de verandering, die bij zijn vriend en landsman was voorgevallen. Hij zocht hem te waarschuwen, en door dringende verzoeken en voorstellen hem op den rechten weg terug te brengen, hetgeen hem evenwel niet gelukte. Want om deze, zoo hij meende gansch onnoodige en vergeefsche pogingen te ontwijken, kwam R. voortdurend minder, en bleef slechts korten tijd bij den kuiper, dien hij nu voor een onnoozel mensch verklaarde, en eindelijk bleef hij geheel weg. De brieven uit het vaderland wekten hem nog menigmaal uit zijn zondenslaap op, en brachten hem tot nadenken, doch slechts voor een korten tijd, daar in het gezelschap van zijn metgezellen de goede indrukken spoedig weer verstikt werden, welke door de hartelijke en dringende vermaningen zijner bloedverwanten ontstaan waren. Deze konden uit zijne brieven opmaken, dat het bij hem niet meer zoo gesteld was als gisteren en eergisteren, zoodat zij hem sterk vermaanden. Daar dit eenwijdurende vermanen hem echter ook lastiger begon te worden, besloot hij een verdere reis te gaan doen, hetgeen hij reeds vroeger besloten had, doch toen om eene geheel andere reden. Hij meldde het zijnen ouders slechts kortaf met de woorden: „Dat hij de wereld nog eens verder zien wilde, en waarschijnlijk naar Frankrijk ging. Dat zij dus met schrijven moesten wachten, totdat hij hun zijne nieuwe verblijfplaats had opgegeven.”

Gedachtig aan de oude vriendschap nam hij nog persoonlijk afscheid van den kuiper, en gaf hem tot aandenken, zooals hij zeide, zijn Nieuw Testament; tot aandenken! maar eigenlijk deed hij het, om van dezen wegwijzer Gods, die wel is waar stom, maar toch zoo

welbespraakt is, goodschiks af te komen. Met betrekking tot de in zijn hart heerschende ondeugd had zijn vader, nevens andere verzen, daarin geschreven:

Drukt Ge ons hart niet naar beneên,
 Mot uw kruis en met uw plagen,
 O, waar dwaalden wij dan heen!
 Wie zou dan naar U nog vragen.
 Maar in ootmoed buigt Ge ons neêr,
 Zoo trekt Ge ons tot U, o Heer!

Voorzien van aanbevelingsbrieven aan het bestuur der handwerkers-vereenigingen in Parijs, begaf hij zich naar deze stad op weg. Hij kwam daar gelukkig aan, en werd als broeder met open armen ontvangen. Men verschaftte hem werk, en spoedig was hij in de vergadering een der levendigste en werkdadigste medeleden. Zijnen ouders gaf hij geen bericht van zijn nieuw verblijf, opdat hij geheel ongestoord zijn eigen weg zou kunnen gaan. Daarom werden ook bij hen de kwade vermoedens, die zij vroeger gehad hadden, dat hij op dwaalwegen geraakt was; tot volle zekerheid. In het geheele huis was droefheid over den verloren zoon.

Men kon nu niets anders meer doen, dan hem aan de genade en zorg van den trouwen Herder aanbevelen, wat buitendien het beste was. Dat geschiedde dan ook getrouw. Met vurig bidden en smeeken vroegen vader en moeder den Heer, dat Hij toch hun kind niet uit het oog mocht verliezen, het verdwaalde schaap nagaan, en dat Hij, op welke wijze dan ook, godvinden mocht, het tot de kudde terug te brengen.

Een jaar had hij zich nu in Parijs opgehouden. Voor de gewone misdadige buitensporigheden had hem zijne edele gezindheid, maar voornamelijk het gebed zijner ouders, bewaard; maar hij was een beslist vijand Gods en van zijne heilige ordonnantiën geworden. Toen werd hem opgedragen, daar hij de beide talen sprak, de

onderscheidene zustersvereenigingen in Duitsch en Fransch Zwitserland te bezoeken, en, waar het mogelijk was, er nieuwe op te richten. Met vreugde ondernam hij deze zending, die hem ongemeen cervol toescheen, en zijn lust naar eer buitengewoon bevredigde. Hij beloofde dit tot genoeg der bestuurders te doen, en reisde allereerst naar Genève, waar hij meer dan vier weken vertoefde, en voor het doel van den bond met alle hem ten dienste staande middelen werkte. Van daar ging hij naar Neufchatel. Hier beloofde hij zich eene vruchtbare werkzaamheid, daar hij hier wegens zijn vroeger verblijf nog goed bekend was.

Op een Zaterdagavond, dat de kuiper, die daar nog woonde, reeds vrijaf had en in het Nieuwe Testament las, hetwelk de kastenmaker hem gegeven had, trad er een vreemd en net gekleed heer zijne kamer binnen, en groette hem. De vreemdeling was vroolijk verbaasd, toen de kuiper hem niet dadelijk scheen te kennen, en maakte zich aan hem als zijn landsman R. bekend.

„Ik had u bijna niet meer herkend,” zeide de kuiper, „zoo zijt gij sedert uwe afwezigheid veranderd.”

„Dat verwondert mij eigenlijk niet,” antwoordde R. vleierend; „want, gedurende mijn verblijf in Parijs, trachtte ik in mijn voorkomen in het algemeen mij zoo te volmaken, dat men mij, „den eenvoudigen Zwaab,” tegenwoordig niet meer zoo als vroeger op het eerste gezicht daarvoor aanziet.”

„Wanneer gij slechts niet voor het Fransche vernis, dat gij ingeruild hebt, de Zwaabsche trouw en eerlijkheid, ons hoofdsieraad, weggegeven hebt,” zeide de kuiper. „Trouwens dat zou een slechte ruil zijn; en liever zou ik het mij aan het voorhoofd laten schrijven, opdat de gehele wereld er mede bekend werd, dat ik een Zwaab ben, dan dat ik op die wijze mijne eerstgeboorte verkoopen zou. Ik draag er roem op, dat mijn vaderland een land is, welks bewoners tot nu toe het

als hun voornaamste sieraad beschouwden, de liefde en trouw jegens God en hunne vorsten in hun hart te bewaren."

R. zag hem met een medelijdenden glimlach aan, en, om aan het gesprek eene andere wending te geven, vroeg hij hem, waarmede hij op het oogenblik zich bezig hield.

„Met het boek, dat gij mij gegeven hebt."

R. nam het in de hand. Toen hij het erkende, en zijns vaders naam daarin ontdekte, bloosde hij een weinig. doch wierp het daarna verachtelijk op de tafel en zeide:

„Niets dan onnoozele sprookjes, door heerschzuchtige priesters uitgevonden, om het lichtgeloovige volk dom te houden, opdat zij het des te beter zonden kunnen beheerschen. Ik zal u eene betere lectuur verschaffen.

Zie hier," ging hij voort, terwijl hij een pak geschriften uit den zak haalde, dit is het ware Evangelie, dat de menschen gelukkig kan maken. *Vrijheid* en *gelijkheid* zijn alleen in staat, den mensch in zijn stand en zijne bestemming tot gelijk te brengen. Wij willen niets meer weten van de verouderde leer van *verdragen* en *lijden*, waardoor de menschen in twee klassen: in onderdrukkers en onderdrukten verdeeld worden; maar wij willen vrij zijn, als een vogel in de lucht, en in het genot der vrijheid willen wij ons leven vrolijk slijten. Maar wij verlangen niet alleen vrijheid, maar ook gelijkheid, en wel gelijkheid in de verdeling der goederen dezer wereld, waarop iedereen gelijke aanspraak heeft. Het woord: „In het zweet uws aangezichts zult gij uw brood eten," zal voortaan niet meer alleen op het *eene* deel van toepassing zijn, terwijl het andere brast en zich met het vette der aarde mest; maar voor *allen*, of voor *niemand* geschreven zijn."

„Johannes," riep de kuiper verschrikt uit, „op welke verschrikkelijke dwaalwegen zijt gij geraakt! Denkt gij dan werkelijk met zulk eene leer de menschen gelukkig te maken? Ontstaat niet veel eer juist daardoor het grootste

ongeluk, wanneer op het laatst ieder slechts gebieden en niemand gehoorzamen, iedereen slechts genieten en niemand ontberen wil? En hoe staat het dan met het heil van kwalen, die er nu toch eenmaal zijn, en die gij door uwe leer toch niet verbannen kunt: met ziekte, voornamelijk langdurige, met nood, gevaar en dood? Wat kunt gij in deze toestanden den mensch aanbieden? — Gij zwijgt; alzoo waarschijnlijk niets! O, hoe trouweloos zou dat zijn! hoe ellendig en ongelukkig zouden wij door uwe leer in zulke gevallen zijn! Daarom,” ging hij voort, zijne hand op het boek leggende, waarin hij zoo even gelezen had, „blijf ik bij het oude, lang beproefde. Dit Woord heeft zijne kracht reeds in alle toestanden van het leven aan vele duizenden en duizenden bevestigd; en zal ook, wanneer God wil, aan het einde der dagen verder bevestigd worden aan allen, die vast daarop vertrouwen; want het is eene kracht Gods, om zalig, dat is *eenwig gelukkig* te maken, allen, die het gelooven. Ik vrees, Johannes! dat uwe menschelijke wijsheid u eenmaal schrikkelijk in den steek zal laten; want God laat zich niet bespotten.”

„Maar wat is het dwaas,” zeide R., die door de waarheid van deze woorden getroffen was, „hoe dwaas is het, dat wij het eerste oogenblik van ons wederzien met twisten doorbrengen. Laat ons het hierbij laten; en het tot een gelegener tijd verschuiven. Wat hebt gij voor berichten uit Duitschland?”

„Uwe ouders zijn zeer over u bezorgd, zij hebben bij mij schriftelijk onderzocht naar uw verblijf; maar ik kon hun natuurlijk daarvan niets zeggen.”

„Daar valt mij juist in, dat ik eene clubvergadering heb. Wilt gij met mij medegaan? Dan kunnen wij voortgaan met ons gesprek.”

„Ik dank u voor ditmaal. Ik heb nog iets voor morgen klaar te maken.”

„Nu dan haal ik u morgen voor een landpartij af.

Wilt gij daarbij zijn?"

„Zeer gaarne, wanneer gij dit begeert."

„*Au revoir* (tot wederziens)! dan tot morgenmiddag!"

Met deze woorden pakte hij zijne kraam bijeen, stak ze weder in den zak, en ging heen. „Ik haal hem met behulp mijner bondgenooten toch nog over," zeide hij in het heengaan bij zichzelf.

„Ik breng hem door de hulp van God toch op den goeden weg terug," dacht de andere.

Den volgenden dag, des namiddags ten twee ure, kwam R., getrouw aan de afspraak, bij M., om hem voor eene wandeling buiten de stad af te halen. Het was een heerlijke Zondagnamiddag, in het midden der maand Juni. Eene menigte wandelaars verliet de stad om zich in de natuur te verlustigen, en van de zorgen en moeiten der afgelopen week te verademem.

Het was den kuiper, alsof hij, evenals vroeger, met zijn vriend aan den oever van het meer wandelde, en met hem van de vervlogene dagen en gelukkige tijden sprak. Slechts twee jaren lagen daartusschen, en toch, hoe was alles sedert dien tijd veranderd. De bloote werkelijkheid was voor hunne jeugdige droomen in de plaats getreden, en had zelfs bij hem, den bedachtzame, de eene hoop na de andere, den eenen bloesem na den anderen geknakt. Hij was rijker aan ondervinding, en doordat hij de onbestendigheid van al het aardse had leeren kennen, zooveel te armer aan vertrouwen geworden. Alleen het vertrouwen op het eene noodige had hem, zooals wij reeds gezien hebben, gered. Te midden van al de dwalingen, die hij ondervonden had, was hem die waarheid altijd zekerder, vaster en onomstootelijker geworden: *Gods Woord blijft in eeuwigheid.*

Hoe zag het er daarentegen bij zijn vriend en landsman uit! Was hij niet gelijk een schip, dat, als eene bruid uitgedost, met fladderende wimpels en uitgespannen zeilen moedig de haven verlaat, maar in volle zee, door

storm overvallen, zoo geteisterd wordt, dat het met gebroken roer, gekapte masten en gescheurde zeilen als een wrak in de eerste haven de beste binnenloopt, om eene schuilplaats te zoeken!

Juist wilde M. zijn metgezel, die wel gelijke godachten als hij scheen te hebben (want hij had tot nu toe stil en in gedachten naast zijne zijde geloopt), op het onderscheid tusschen voorheen en nu opmerkzaam maken, toen eene met vier paarden bespannen koets, waarin graaf P... zat, die naar zijn nabijgelegen landgoed reed, spoedig achter hen aanreed. Daar onze vrienden beiden in gedachten verdiept waren, bemerkten zij de nadring van het rijtuig niet eer, voordat het vlak achter hen was, zoodat zij nauwelijks gelegenheid hadden, om door een sprong zijwaarts af te wijken. Dit voorval gaf plotseling eene andere wending aan de gedachten van R., en wekte zijnen ganschen haat tegen den eigendom en de bezitters in hem op. Grimmig balde hij de vuist tegen het heenrollende rijtuig, en met eene van woede sidderende stem zoide hij:

„Zie, dat is ook één van die, welke hun gansche leven doorbrengen met niets te doen, op kosten van het arbeidende volk zwelgen en het in hunnen hoogmoed nauwelijks waardig achten, om door de hoeven hunner paarden vertreden, en door de wielen hunner wagens verpletterd te worden, terwijl zij niet bedenken, dat zij zonder ons nooit dat gemakkelijke en zwelgende leven zouden kunnen voeren. Maar dit onnutte volk van luiards wete, dat wij het loeren zullen te voet te gaan, of dat wij het zullen uitrocien als een schadelijk. . .”

„Spreek dat woord niet uit,” viel de kuiper hem in de rede, „anders zoudt gij zijn als iemand, die scheldt zonder oorzaak. De graaf heeft aan dit kleine ongeval volstrekt geen schuld, maar wij voor het grootste gedeelte zelve. Waarom zijn wij niet iets eerder uit den weg gegaan? — Wat er dan nu nog aan schuld

overblijft, gaat den koetsier aan, en wederom niet den graaf; want deze, en alzoo ons gelijke, mende de paarden, terwijl zijn heer in het gesloten rijtuig zat. En nu nog eene vraag in vertrouwen, Johannes! Houdt gij dan werkelijk allen, die in een eigen rijtuig rijden, voor de volstrekt gelukkigigen en benijdenswaardigen? — Dat zou toch eene groote dwaling zijn, die ik niet van u denken kan. Heeft evenwel inderdaad de verkeerde leer van uwe metgezellen, welken den rijkdom als het middel tot elk genot, dat hun boos hart begeert, voor het hoogste, benijdenswaardigste goed houden, u zoo geheel en al verblind, dat gij, evenals zij, rijkdom en geluk voor hetzelfde houdt, geloof mij dan, dat ook in paleizen het ongeluk binnentreedt, en in de blinkende koetsen de bleeke kommer mederijdt. En ik wil duizend tegen één wedden, dat gij met den minste van die benijden moeilijk zoudt willen ruilen, wanneer al hunne geheime klachten, die zij kunstmatig weten te verbergen, u bekend waren. Nog in de afgelopen week heeft, bij voorbeeld, graaf P., die eerst sedert een jaar weduwnaar is, zijn laatsten, veelbelovenden zoon begraven. Het was de vierde, dien hij aan dezelfde ziekte verloor. De geheele stad heeft veel deel in zijne droefheid genomen. En nu rijdt de kinderlooze en gansch alleen gelaten man naar zijn nabijgelegen landgoed, waarschijnlijk, om zich in de cenzaamheid aan zijne vaderlijke smart over het droevig verlies, dat hij geleden heeft, geheel over te geven. Zoudt gij wel in de plaats van graaf P. willen zijn?

„In dit geval niet,” antwoordde hem langzaam de andere. „Ik eerbiedig de smart van den vader over het verlies van zijn zoon en betreur het. Maar,” voegde hij er driftig bij, „leve de dood, onze voornaamste bondgenoot! want hij maakt alle menschen gelijk.”

„Maar wanneer hij u heden nog aan die vier zonen van den graaf gelijk maakte, wanneer gij nog heden

werdt opgeroepen, en deze schoone zon heden voor 't laatst over u was opgegaan. Wanneer aan al uwe plannen, waarvoor gij nu, door anderen vervoerd en overgehaald, in verblinde dwaasheid uwe gansche kracht aanwendt, met *eenen* slag een einde gemaakt, en gij morgen, als een koud, versteend lijk, ver van de uwen uitgestrekt werdt, hoe dan? . . . Zoudt gij dan ook nog uitroepen: „Leve de dood!”

„Dat zou mij onverschillig zijn; eenmaal moeten wij immers toch sterven, hetzij vroeger of later,” mompelde R. tusschen de tanden.

„U wellicht onverschillig — maar wanneer ook dit woord uit het hart gesproken is, dat ik evenwel niet geloof — hoe zal het dan met uwe bloedverwanten zijn?”

„Die moeten zich troosten.”

„Troosten? — Waarmede? Dat zij in dit geval bevrijd zijn, om voor u te zorgen? Voorwaar een geringe troost voor bedroefde onderharten. In dit geval zou waarlijk graaf P. nog te benijden zijn, die, hoe groot ook zijne smart bij zijn vierdubbel verlies moge zijn toch den *troost* heeft, dat hij aan al zijne zonen nog den vaderlijken zegen mocht en kon geven, vóór zij insluimerden. Zij hadden tegenover hem niets te klagen, hij hun niets te vergeven. Het waren edele jongelingen, met liefde en ontzag aan hunnen vader verbonden, dien zij slechts éénmaal, en wel door hunnen dood, bedroefden. En zoo-veel te reiner en te heerlijker staat nu ook het beeld der verheerlijkten voor zijne ziel; en dit zal altijd ongemeen veel tot leniging van zijne ziel-smart bijdragen. Zouden de uwen ook wel dien schoonen, verheven troost hebben? Ik geloof het nauwelijks. Want de gedachtenis aan u zou bij hen voorzeker geen vrolijk, maar een duister, met zwart omfloersd beeld opwekken, waarvan men afkeerig de oogen wendt, wanneer men er toevallig den blik op vestigt. Hunne dagen zijn vergiftigd, en met gebroekene harten zullen zij naar het graf blikken,

wegens uwen onboetvaardigen dood. Doch zoo zullen zij ook niet minder treuren om den levende, als ware hij dood, ja nog meer, daar zij niet weten of zij niet, uit droefheid over den verlorene, in het einde nog met schande in hun graf dalen, en hem, in plaats van hunnen zegen, hunnen vlock moeten achterlaten."

"Andries!" zeide de zendeling, die zijnen tot nu toe vervulden rol geheel vergat, zacht en getroffen, houd op; gij doet mij onrecht. Denk aan den nood van onze lijdende broeders; hoe zij zuchten onder het ijzeren juk, dat op hen drukt, en hoe millioenen een ellendig leven moeten voortslepen, opdat enkelen zwelgen kunnen. Zal het anders worden — en het moet anders worden — dan is het noodzakelijk, dat zich ieder mensch opoffere voor het geheel, en dat is bij mij het geval."

"Arm, verblind mensch! Het is niet het welzijn van het geheel, waaraan gij de rust en den vrede van uzelf en van de uwen ten offer gebracht hebt, maar aan den god dezer wereld, aan de zucht naar eigen eer en genot. Ware het zoo niet, waren uwe doeleinden werkelijk zuiver en rein, dan zoudt gij u daaronder matiger gevoelen, en gedrongen worden, om niet het licht te schuwen. Het is geheel boosheid en vermetelheid, wanneer gij zegt, dat het anders *moet* worden. Wie zijt gij, dat gij u verneet in de regering Gods in te grijpen, en eene andere richting dan die bestaat, wilt invoeren?"

"De armen," zegt de Zoon Gods en des menschen, — "*hebt gij altijd bij u*" — en zoo zal het blijven tot aan het einde der dagen; want zijn Woord liegt niet — "*en,*" zoo voegt Hij er bij, "*wanneer gij wilt kunt gij ze weldoen.*" In deze eenvoudige groote, goddelijk verhevene woorden, waarbij al uwe menschenlijke wijsheid als een ijdel erbarmelijk niets wegvalt, ligt de ware en alleen tot het doel leidende weg, dien wij tot heil van onszelf en van onze naasten kunnen inslaan. Alle anderen leiden van het doel af."

„Maar wie bewandelt dien weg?” vroeg de ander, hoonend. „En juist, omdat slechts zelden iemand dien vrijwillig gaat, moeten zij daartoe gedwongen worden, opdat er eene betere gelijkheid plaats vinde.”

„Ga gij hem maar vooreerst zelf, en verander uw zelfzuchtig streven in ware broederliefde, die niet bestaat in nemen en heerschen, maar in dienen en weldoen, en gij zult ondervinden, dat zij niet den vrede wegneemt, maar geeft. Laat het overige getroost aan den Heer over, die nog nooit iets vergeten heeft in zijne dienst, en die de harten der koningen neigt als waterbekken. Hij heeft onder de rijken dezer wereld, van den troon af, nog harten genoeg, die, getroffen door den nood hunner broeders, hunne handen geopend houden om goed te doen en daarbij niet moede worden. Zijn er evenwel onder de rijken ook dezulken, die kond en onverschillig voor de ellende hunner naasten zijn, dan zal de Heer zelf daar eene gelijkheid bewerkstelligen: Die heden brast, morgen vast. Denk aan den rijken man in het Evangelie, die alle dagen heerlijk en vroolijk leefde en aan den armen Lazarus. En wanneer gij dit thans niet wilt aannemen, zie dan rondom u in het leven der menschen, en gij zult voorbeelden genoeg vinden, dat *dien* zijn pond ontnomen wordt, die het niet goed besteedt, en dat men het een ander geeft, die daarvan een beter gebruik weet te maken. De nakomelingen van rijken, en machtige menschen, ja, deze dikwijls nog zelve zijn reeds in armoede en ellende verzonken, en moeten hun brood aan vreemde deuren zoeken, terwijl anderen uit het stof opklimmen en in hunne plaats treden. Zoo maakt de Heer gelijk, en hij, die op zijne wegen let, zal bevinden, dat bij zijne afrekening de uitkomst haarlij zuiver is, en dit kan niemand verbreken. Ook weten wij dit voorzeker, dat *het zaad der rechtvaardigen* (der weldadigen) *niet naar brood behoeft te zoeken*. Het Woord Gods en de dagelijksche ondervinding leeren het ons.

Zij waren nu het nabij gelegen dorpje Sierrières genaderd, en traden aldaar in eene door den burgerstand in Neufchatel menigvuldig bezochte herberg, die dicht aan het meer lag. R. had hier zijne bondgenooten besteld; want heden zou er een nieuwe broeder worden aangeworven. Het was namelijk bepaald, dat er een algemeene aanval op den kuiper zou gedaan worden. Daar het eerst drie uur was, bevond zich nog niemand der bestelden op de afgesprokene plaats. De zendeling was daar geheel naar zijn zin, daar hij zich op dit oogenblik voor het gezelschap, dat hij verwachtte, volstrekt niet gestemd gevoelde. Aan het werven dacht hij ook sedert eenigen tijd niet meer; want hij had aan iets anders en aan iets gewichtigers te denken. Het liefst zou hij in die eenzame stroek geheel alleen zijn gebleven, opdat hij ongestoord den loop aan zijne gedachten zou hebben kunnen laten.

Hij bevond zich in eene eigenaardige stemming. Gedachten aan den dood, aan zijn vroegeren en tegenwoordigen toestand, aan zijne treurende ouders en zusters, aan hunne stille smart, die hij zich levendig voorstelde, doorkruisten zijne ziel. De kuiper had door zijne woorden een pijl in zijn hart doen doordringen, die vast zat, en voor de eerste maal sedert anderhalfjaar beschouwde hij zijn streven tot dusverre in een minder voordelig licht. Hij had bijna berouw, dat hij zoover gegaan was, wanneer hij namelijk dacht aan den stillen schoonen tijd, het eerste halfjaar in zijn tegenwoordig verblijf gesloten, waar hij zich zoo gelukkig gevoelde, met name, toen hij nog met zichzelf, met God en zijne naasten vrede had, en als een goede zoon de vreugde en troost zijner ouders was. En nu — hoe was nu alles veranderd! Met God en de menschen was hij in openbaren strijd, zijne rust was vervlogen, en zijne ouders? — moesten zij niet door het treuren over hunnen zoon op het diepst nedergebogen zijn?

Stil en vol gedachten, terwijl dit in zijne ziel omging, beschouwde hij het meer, dat spiegelglad aan zijne voeten lag. De kuiper liet hem voorbedachtelijk geheel aan zichzelf over en stoorde hem in het minst niet in zijne overdenkingen. Daar viel het oog van R. toevallig op een klein vaartuig, dat daar lag ten dienste der gasten, wanneer zij een' kleinen watertocht wenschten te maken. Om zich te verstrooien, en zich van zijne onrustige gedachten te ontdoen, sloeg hij zijn vriend voor, eenen kleinen tocht op het meer te doen. Tevergeefs maakte deze hem opmerkzaam, dat, daar zij beiden geen kennis hadden van een vaartuig te besturen, het licht gevaarlijk voor hen zou kunnen worden. R. sprak dit tegen; hij sloeg alle bedenking van zijn vriend ter neder met hem op de heldere lucht, de stille koolte, het rustige, gladde en door geen windje bewogene meer opmerkzaam te maken. M. gaf cindelijk toe. Zij stapten in de boot, maakten haar los, en stieten van land. Juist toen zij afvocren, kwamen er eenige der verwachte gasten aan, waaronder ook een bakkersknecht, J. K. uit R's geboorteplaats, die sedert ongeveer een jaar in Neufchatel arbeidde.

Wanneer dezen een paar minuten vroeger waren gekomen, dan was de vaart zeker niet doorgegaan; nu evenwel konden zij het niet laten, en zij noodigden alzoo de aangekomenen uit, aan hunnen toch deel te nemen, hetgeen dezen evenwel afsloegen met de opmerking; dat zij na een verron loop daartoe te verhit en ook te vermoed waren. Lachende wenschten zij den wegvarenden geluk, en riepen hun nog toc, om bijtijds terug te keeren, hetgeen zij beloofden, daar het er hun zelve om te doen was, spoedig weder bij hunne vrienden te zijn.

Niet gewoon om te roeien, kregen zij het vaartuig op de *geheel* beweginglooze watervlakte slechts met moeite voort. Toen zij evenwel twee- of driehonderd schreden

van den oever verwijderd waren, kwam hun bij dit ongewone werk een lichte wind te hulp, die van de landzijde woei. Zij heschen het kleine zeil, dat opgerold aan eene stang hing, en lieten zich, rechtuit sturende, juist in eene oostelijke richting langzaam midden in het meer drijven. Door de teruggeblevenen werden zij, zoolang zij in het gezicht waren, en men ze duidelijk onderscheiden kon, dikwijls met hoeden toegewuifd, hetgeen zij telkens levendig beantwoordden. Toen zij hen geheel uit het gezicht hadden verloren, en de oever voortdurend kleiner en onduidelijker was geworden, wijdde zij hunne opmerkzaamheid onverdeeld aan hunne vaart en aan het genoegen, dat zij daardoor smaakten. Met groot genoegen lieten zij zich op de lichte golfjes schommelen, terwijl hunne oogen peinzend over het heerlijk panorama weidden, dat om hen uitgespreid lag, en dat zij nu rondom zich aan alle kanten konden beschouwen.

„Een kostelijke vaart,” zeide R., die eenen bedarenden indruk maakt op mijn, door uw al te ernstig gesprek verontrust gemoed. Ik zeg u de gedachte, waardoor ik den voorslag deed en er op aandrang. Maar ik geloof, dat het nu tijd is, om aan den terugtocht te denken. De vrienden mochten soms boos zijn over ons lang uitsluitend en zonder ons heengaan, wat mij niet aangenaam zou zijn, dewijl wij nog iets gewichtigs hebben te bespreken. Haal het zeil in en laat ons weder naar land roeien; bij den zachten wind, die ons tegenwaait, zal dit zonder bijzondere krachtsinspanning gemakkelijk geschieden.”

Nauwelijks had hij dit gezegd, of een windvlaag deed het vaartuig wenden, en dreef het naar het zuiden. Deze plotselinge beweging, die met hunnen voorgenomen weg eenen rechten hoek vormde, hield evenwel niet lang aan. Zij kwam voort uit eenen zoogenaamden wervelwind, die bij het omdraaien van den wind zeer dikwijls voorkomt. Dadelijk daarop dreven zij weder snel naar het noorden, daar de wind, van het westen naar het zuiden omgedraaid,

thans sterk uit dezen hoek begon te waaien. Toen zij een oogenblik achter zich zagen, bemerkten zij aan den gezichteinder reeds wolken opstijgen, die zich in eene zwarte massa bijeenpakten, en dreigend het uitbreken van een niet ver verwijderd onweder aankondigden. Beiden verbleekten zij; want door hun verblijf aan het meer met deze teekenen van een naderenden storm bekend, kenden zij maar al te goed het gevaar, waarin zij thans verkeerden.

„Wij zijn verloren,” zeide R. met gesmoorde stem, „wanneer wij niet nog vóór het uitbreken van den storm het land bereiken. Ons leven of onzen dood hangen wellicht aan eene enkele minuut; daarom frisch en dapper aan het werk; voor den moedige alleen is het geluk, voor den versaagde is het reeds vooruit verloren.”

En met forsche riemslagen, daar de vertwijfeling hem krachten gaf, stuurde hij het scheepje links naar het land. M. roeide in het achterste gedeelte van het vaartuig zoo sterk mogelijk. Een oogenblik echter hield hij op, knielde neder, nam zijn hoed af, vouwde de handen en bad uit den grond zijns harten aldus: „Vader in den hemel! ik weet, dat het U gemakkelijk is, om hem, die zich op U verlaat, van eenen gewissen dood te redden. Ach, ik bid U, breng ons, wanneer Gij het goedvint, Gij, sterke en machtige God! veilig en behouden aan land. Indien Gij het evenwel anders besloten hebt, Uw wil geschiede. Red slechts onze arme zielen van het eeuwig verderf. Troost onze geliefden in het dierbaar vaderland, en neem ons, wanneer wij sterven moeten, uit genade en barmhartigheid, en om den wille van Jezus Christus, uwen lieven Zoon, onzen dierbaren Verlosser, op in uw hemelsch koninkrijk. Amen!

„Mijn God, Andries! wat doet gij?” riep de zendeling, toen hij zag dat de kuiper met gevouwene handen op zijn knieën in het scheepje lag. „Het is nu geen tijd om te bidden, maar om te werken. Zie! weldra zijn

wij gered; wij naderen voortdurend het land! Och ik bid u, werk, roei toch met alle macht."

Zonder een woord te spreken zette M. zijn hoed weder op, en ging toen rustig aan den arbeid. Hij gevoelde zich door dit korte gebed wonderbaar getroost en gesterkt. Bedaard wachtte hij hun lot af; want hij was nu op alles voorbereid. Dat hij onder het werk in stilte en op het dringendst tot God riep, zooals Mozes aan de Roode Zee, laat zich gemakkelijk begrijpen. Werkelijk scheen het ook een poos; dat zijn gebed verhoord, en hunne inspanning met een gunstig gevolg bekroond werd.

Het sloopje hield getrouw de richting naar het land, en kwam het voortdurend nader. Hunne hoop steeg allengs, doch slechts om in de volgende minuut des te dieper te zinken, ja geheel vernietigd te worden; want reeds rukte het onweder. op de vleugelen van den storm, steeds sneller aan. Statig rolde de donder, eerst in de verte, toen al nader en nader. De wind woei steeds heviger, de golven gingen al hooger, de kampstrijd der losgelatene elementen begon, en weldra hadden zij het kleine sloopje niet meer in hunne macht. Nog roeiden zij naar het land, maar slechts door den wind en de golven voortgedreven, werden zij dikwijls meer achteruit, dan vooruit geworpen. In dezen bestendigen strijd naderden zij zoo dicht aan de landingsplaats, dat zij van daar duidelijk konden gezien worden. Hunne metgezellen, reeds lang over hen bezorgd, stonden met vele andere personen aan den oever, en volgden met kloppende harten en angstige gezichten de bewegingen van het sloopje. Daar bracht een gunstige windvlaag de woorden: "*Help ons!*" als eene geestestem tot hen over, en weg dreef de boot als een spel der golven naar het noorden.

Dadelijk becrasde de bakkersgezel, van wien wij hierboven gesproken hebben, pogingen tot hunne redding. Hij zocht een schipper op. Toen hij eindelijk na lang vragen, zoeken en heen en wederloopen er een gevonden

had, had de wind inmiddels zich tot storm verheven, en was het onweder geheel losgebroken. Evenwel was de man bereid, met hem het werk der redding te ondernemen. Doch toen zij aan den oever kwamen, en nergens een spoor van de ongelukkigen, maar het meer in de grootste beweging zagen, verklaarde de schipper, dat hij in zulk eene omstandigheid niet op het meer ging. De bakker bad, smeekte en bezwoer hem, maar vergeefs. „Het zou dolzinnige vermetelheid zijn,” zeide de oude, kundige man, „thans op het meer te gaan; want een oogenblikkelijke ondergang zou onvermijdelijk zijn; buitendien zijn uwe beide kameraden waarschijnlijk reeds omgekomen, en dan zouden wij ons leven geheel nutteloos op het spel zetten.”

„Dan moge God hun genadig zijn! zuchtte de eerlijke Zwaab, die, met een blik op de hooge baren, gedwongen was van zijn voornemen af te zien. Bij de gedachte aan de mogelijkheid van hetgeen de schipper gezegd had, kwamen hem onwillekeurig tranen in de oogen omtrent zijnen trouwen vriend en schoolkammeraad M. Te midden van het verschrikkelijkste weder vliegt hij naar eene hoogte, om van daar naar de schipbreukelingen uit te zien. Dan eens dacht hij ze te ontdekken, zooals zij hunne handen biddend ten hemel hieven, dan weder zag hij niets dan de schuimende golven. Dan was het zwarte punt weder daar, waarin hij duidelijk twee gestalten meende te kunnen onderscheiden, maar dan was weder alles verdwenen. Zoo werd hij tusschen vrees en hoop geslingerd, en bleef de wacht houden, totdat het nacht werd, en hij niets meer zien, maar slechts het bruisen van het water hooren kon. Toen steeg hij weder af naar het strand. Des avonds ten elf ure, toen het meer een weinig in rust gekomen was, bracht hij den schipper door veel bidden en nog toe, dat hij met hem eene boot besteed, om de ongelukkigen op te sporen. Zij brachten een geheel uur op het meer

door, dikwijls zelve in oogenschijnlijk levensgevaar verkeerende. Elk oogenblik riep hij, de handen als een roeper aan zijn mond houdende, om het geluid zijner stem in den nacht nog te versterken, den naam van Andries uit; maar hij kreeg geen antwoord, hoe opmerksaam hij ook naar iederen toon luisterde.

„Zij zijn ongetwijfeld omgekomen,” zeide de kundige varensgezel; „want in zulk een storm zou zelfs de geoefendste schipper niet in staat zijn geweest, opene zee te houden; ons zoeken is daarom doelloos.”

Bij deze woorden stuurde hij het bootje weder naar den oever. Met een bezwaard hart moest de bakker hierin genoegen nemen. Nu was voor hem alle hoop vervlogen, om nog iets voor zijne beide ongelukkige landslieden te kunnen doen. Daarom begaf hij zich, diep bedroefd over de gebeurtenis van den dag, op weg naar Neufchatel, dat hij dien middag zoo vroolijk verlaten had, en waar hij nu in den treurigsten toestand, des nachts ten een ure, aankwam. Dat zijne vrienden op het meer hunnen vroegen dood gevonden hadden, betwijfelde hij na het gezegde van den schipper volstrekt niet meer. Hij betreurde ze diep en innig. Het meest smartte hem het lot van zijn schoolkameraad M., met wien hij sedert zijn verblijf alhier met den nauwsten harteband verbonden was. En het bedroefde hem des te dieper, daar hij hem eerst denzelfden morgen gezegd had, dat hij op den wensch zijner ouders nu spoedig naar het vaderland moest terugkeeren, waarover hij en de zijnen zich onuitsprekelijk verheugden. En nu — „de mensch wikt, maar God beschikt,” dacht hij — een lijk in het meer, en zijnen bloedverwanten wacht, in plaats van de vreugde des wederziens, de schrikkelijke tijding van zijnen dood.”

Keeren wij thans weder naar de verloren gewaanden terug, en hooren wij, hoe het intusschen met hen geaan is.

Alle elementen schenen samengespannen te hebben tot hunnen ondergang. De regen viel in stroomen neder, de storm huilde vreeselijk, en maakte het meer tot eene schuimende, kokende en bruisende golvenmassa. Slingerende bliksemstralen doorkliefdén de lucht, vergezeld van zulke sterke donderslagen, dat de aarde rondom op hare grondvesten schudde, en de afgronden van het meer sidderden. En te midden van deze schrikkelijke beroering der natuur, bevonden zich de beide landslieden, onkundig in het sturen, in eene zwakke, opene boot op het woudende meer.

Is reeds een zwaar weder op zichzelf geschikt, om den zwakken sterveling de grootheid en majesteit Gods levendig in de godachten te roepen, en hem aan zijne eigene onmacht te herinneren, zoo is dit tienmaal meer het geval, wanneer men te midden van zulk een weder hulpeloos op het water ronddrijft, en slechts een dunne plank tusschen zich en de diepte heeft. In zulke omstandigheden moet zelfs den wakkerste de moed ontzinken, en de waarheid der woorden van Luther: „Met onze kracht is niets te doen, wij zijn weldra verloren,” van zelf tot het levendigste en diepst gevoelde bewustzijn komen; want één ruk, één stoot — en al zijne groote ontwerpen, al zijne hoogvliegende plannen, zijn met hem voor altijd in de golven begraven.

Als eene lichte veder werd het bootje door de golven, die met hun buit schenen te spelen voordat zij het verslonden, heen en weder geslingerd. Dan werd het spoedig in wijde kringen rondgedreven, omringd en vervolgd door de kokende baren, die het als een roofgierig monster najaagden, om het in de diepte te slingeren. Dan eens nam eene golf het op den rug en voerde het uit dien draaikolk. Dan weder gleed het van de hoogte pijlsnel in de diepte neder, om dadelijk daarop weder door eene nieuwe golf in de hoogte geheven en verder gedragen te worden. Elk oogenblik dreigde het door

eene golf omver te worden geslagen, zoodat zij slechts met moeite het evenwicht konden bewaren en in het scheepje blijven, terwijl zij zich daaraan vastklemden. De hoop op redding hadden zij reeds lang opgegeven, en, slechts als door instinct, volgden zij in zoodanig geval de aandrift van zelfbehoud, door zich aan het bootje vast te houden, evenals wanneer een drenkeling onwillekeurig naar een stroohalm grijpt, om zich te redden.

Twoe bange uren hadden zij op deze wijze reeds in gestadig doodsgevaar doorgebracht. Het onweder was voorbij; maar de storm duurde niettemin nog hevig voort. Zoolang er nog uitzicht op redding was geweest, had R. den kuiper vlijtig aangemoedigd, om krachtig met roeien door te gaan en toch geen oogenblik op te houden. Toen zij evenwel het vruchteloze van hunne inspanning meer en meer inzagen, werden deze aanmoedigingen zeldzamer, en hielden eindelijk geheel op.

Een vreeselijke strijd had er in zijn binnenste plaats. De nadering van den dood met al zijne verschrikking, schudde zijn sedert langen tijd rustig geweten eensklaps geweldig uit den slaap op. Wel is waar trachtte hij dezen vreeselijken storm met de gewone grondstellingen te stillen, zooals bij voorbeeld: Eenmaal moet men toch sterven, hetzij vroeg of laat, dat komt toch op hetzelfde neer; in den grond was hij toch zoo erg niet, en vele anderen waren vrij wat erger dan hij; wat hij gedaan had, had hij gedaan uit liefde tot de menschen, en wanneer hij gedwaald had, dan zou God, als een genadig en barmhartig Vader, gewis vergiffenis schenken, enz. Maar deze en dergelijke gronden hielden zoo weinig steek, dat de angst zijner ziel daardoor van minuut tot minuut erger werd. Aan God, aan de eeuwigheid en aan het oordeel te twijfelen, daaraan dacht hij volstrekt geen oogenblik. Dit alles was hem in het gezicht van den dood tot eene onomstootelijke waarheid geworden.

De gedachte daaraan was natuurlijk ook niet geschikt, om zijn ontwaakt geweten tot rust te brengen. De aanklachten werden voortdurend sterker en dringender. Iedere zonde tegen God, tegen zijne ouders, tegen zichzelf en werden hem nu tegelijk voor oogen gesteld. De menigte derzelve wies en wies voortdurend tot in het reusachtige. Bergen van schuld hoopten zich voor hem op, en eene zee van zonden vertoonde zich voor zijne oogen. En met deze schuld beladen, zou hij wellicht binnen weinige minuten voor den Rechter komen en niets, volstrekt niets kon hij daartegen in de weegschaal leggen. Rillingen des doods doortintelden zijn gebeente, en zijne tanden klapperden op elkander. Wel kwam hem de leer van het dierbaar verzoeningsbloed van Jezus in de gedachte, maar hij mocht daarvan geen troost meer verwachten, daar hij het reeds lang met voeten had vertreden. De wildste vertwijfeling greep hem aan, en reeds hief hij zijn voet op, om door een vrijwilligen sprong in het meer aan zijne kwellingen een einde te maken. Maar — riep hem nog ter rechter tijd eene stem toe — zijt gij dan werkelijk daarvan verlost; zullen zij dan niet nog veel meer aangidsche zijde des grafs groot en ondragelijk worden? En daar u nu reeds uwe zonden als een verterend vuur op het hart branden, en gij op de ontzettendste wijze door de pijnigendste zelfbeschuldigingen gekweld wordt, zoodat gij meent, dat het nimmer kan ophouden, wat moet het dan in de gansche eeuwigheid zijn, waar de knagende worm — het verwijt dat gij uwe zaligheid moedwillig verbeuzeld hebt — nooit sterft; het brandende vuur van het aanklagende geweten niet uitgebluscht wordt, en dit nog veel minder, wanneer gij bij uwe menigvuldige zonden nog de laatste, de zwaarste, den zelfmoord voegt?

— „Nee,” zeide hij eindelijk, ofschoon door deze gedachten als met eene koortshitte bevangen, „ik wil

den Heer des levens niet vooruitloopen." Onwillekeurig liet hij den opgeheven voet weder zinken — en hoe goed was het voor hem, dat hij dien stap niet gedaan heeft.

— „Andries!" riep eindelijk de zending, door den vreeslijken angst voor den dood en het graf gefolterd: „Andries! bid toch vurig tot God, dat Hij ons helpt, anders ben ik oeuwig verloren."

Deze had zijne zaak in Gods hand overgegeven. Hij had in zijne jeugd een lied van buiten geleerd, dat hem uitnemend vertroostte.

Het luidde aldus:

Mijn tijd en uur ligt in Gods hand,
Ik schrijf Hem doel noch mate voor;
Mijn kracht is zwak, klein mijn verstand;
Maar God ziet alle dingen door;
Hij heeft mijn haren zelfs geteld,
Mijn lot zij in zijn hand gesteld.

Dit lied zeide hij op, toen R. met wanhopigen blik en toon van hem vorderde, dat hij zou bidden.

„Zeer gaarne wil ik dat doen," zeide hij; „maar dan moet gij ook bidden."

„Ik kan niet; o bid gij voor mij, en zoo diep uit den grond uws harten, zooals men voor een verloren zondaar moet bidden," hervatte R. weder.

Toen viel M. te midden van den storm op zijne knieën, en bad buitengewoon krachtig en hartelijk, dat God zich over hen ontfermen, en hun hulp en redding zenden mocht; want dat Hij immers naar zijn eigen Woord geen lust heeft in den dood des goddeloozen, maar daarin, dat hij zich bekeere van zijn weg en leve; dat Hij hun daarom toch tijd en gelogenheid geven mocht tot bekeering, en hun nog eens een genadetroost schenken, opdat zij Hem zonden mogen danken voor zijne goedertierenheid en de wonderen, die Hij aan hen gedaan had

(Ps. 107 : 23—32). Toen hij geëindigd had, viel ook R. op de knieën, en beproefde te bidden. Sidderend hief hij zijne handen naar den hemel en kermde: „Genade! ontferming! vergeving! om Jezus' wil, o Vader! genade! ontferming! vergeving!” Meer kon en wist hij niet. Maar zijn zwijgen was welsprekender dan zijne woorden. Verbrijzeld en verslagen viel hij op zijn aangezicht, en zware zuchten ontwongen zich aan zijne diep gemartelde borst. Hij sidderde en beefde over zijn geheele lichaam; zijn kernen en stenen was hartverscheurend.

De kuiper, die dezen harden, bovenmatig hevigen worstelstrijd aanzag, gevoelde medelijden met hem, en hij erbarnde zich over hem. Met gevouwen handen en met een bewogen stem begon hij het volgende vers uit het reeds genoemde lied over hem af te bidden:

En vechten mij mijn zonden aan,
Toch ben ik kalm en onbevreesd,
Mijn God wil mij terzijde staan;
Hij is mij steeds ter hulp geweest.
Hij was mijn schild in allen nood,
Hij zal mijn schild zijn in den dood.

Hij gaf zijn eengeboren Zoon,
Die mij een Heer en Christus is,
Die wascht mij van mijn zonden schoon:
Bewaart mij ter verrijzenis.
En in zijn trouwe duldt Hij niet,
Dat mijne ziel verderving ziet.

Thans waren weder drie zware uren van beproeving doorgeworsteld. Zij kwamen hun voor eene eeuwigheid te zijn. Reeds dikwijls waren zij in dien tijd tot het gemeenschappelijk gebed neergeknield. Na ieder gebed beyond R. zich meer bemoedigd en getroost, en dan begon hij weder opnieuw te bidden. Hijzelf had nu hartelijker, kinderlijker en dringender „Abba” leeren roepen. Toen brak de nacht aan en vermeerderde hunne

verschrikkingen. Naar het zeggen van den kuiper was dit uur voor hen het verschrikkelijkste. Doornat, en door de reeds vijf uren aanhoudende lichamelijke inspanning tot den dood toe afgemat, en door de geestelijke inspanning, waarin zij door het gestadig doodsgevaar, dat hen dreigde, voortdurend gehouden werden, bijna tot den toestand gebracht, waarin de mensch zelfs het zwaarste dat hem overkomen kan, onverschillig aanneemt — waren zij, ver van de menschen, alleen, hulpeloos en verlaten, aan de woedende stormen en sterke winden prijsgegeven. Daarbij voegden zich nog de verschrikkingen van den nacht, die buitendien niemands vriend is, en die het bruisen van het water nog vreeslijker, hun angst nog gruwelijker en hun toestand nog hopeloozer maakte. Dat was de deerniswaardige toestand, waarin zij zich bevonden, die zich beter laat gevoelen dan beschrijven. Het gebed, waartoe zij zich ijverig begaven, was dan ook hun eenige toevlucht. Het was de versche, onuitputtelijke bron, waaruit zij steeds weder nieuwen moed, nieuwe kracht, nieuwe sterkte gingen putten, wanneer zij, hetgeen dikwijls genoeg gebeurde, bevreesd waren. Thans vertoonde zich in het schoonste licht, welk een heerlijken schat zij hadden aan de in de school geleerde spreuken en liederen. Wat vroeger een *onnutte ballast* door hen geacht was, werd in dezen tijd van nood en droefheid eene kostelijke voorraadkamer, waarin zij dikwijls afstegen, om troost en verkwikking daaruit te halen. Zelfs toen zij zich iedere seconde bereid moesten houden voor hun vertrek uit deze wereld, bood het hun een reispenning op de verre reis naar de eeuwigheid aan. In zulke ernstige oogenblikken kan slechts het goddelijke, niet het menschelijke, ook zelfs wanneer het het beste zou zijn, proef houden; want wat helpt den zieke het heilzaamste geneesmiddel, dat hem ontwijfelbaar genezen zal, als hij het niet kent? Wat baat de troostrijke uitspraak van Gods Woord hem, die het in het uur des

gevaars niet bij de hand, dat is, niet in zijne gedachten en in zijn hart heeft?

De touwen, waarmede de riemen waren vastgebonden, braken telkens af. Zij bonden ze met hunne zijden halsdoeken weder vast. Om de maat hunner ellende vol te maken, rolde eindelijk nog, hetgeen God tot nu toe genadig verhoed had, des avonds ten elf ure, eene golf over het scheepje heen en vulde het half met water. „Heer, ontferm U onzer!” riep R., sloot zijne oogen en meende reeds te zinken. Maar het scheepje hield zich nog boven water. M., die het eerst weder tot bewustzijn kwam, nam zijn hoed en begon ijverig te scheppen. Zoodra R. dit bemerkte, begon hij hem na te volgen. Nadat zij het water meester waren geworden, en het gevaar van dezen kant tamelijk geweken was, zagen zij naar de rocriemen uit, maar deze waren intusschen door de golf medegesleept. Daar stonden zij eerst geheel onthutst, daarna wierpen zij zich luid kermend in elkanders armen en wenschten, in de overmaat hunner smart, een spoedigen dood. Want nu was, zelfs in het gunstigste geval, aan eene redding voor het aanbreken van den dag niet meer te denken. Een lange, bange nacht moesten zij het alzoo in dien schrikkelijken toestand nog uithouden, nadat de tot nu toe vervlogen tijd hun als een eeuwigheid vol kwalen toegeschenen had. Deze beproeving was hun bijna te zwaar; daarom zuchtten zij uit de diepte huns harten: „Het is genoeg, Heere! neem nu onze ziel van ons.” Maar ook deze bede scheen de Heer niet te willen verhooren, en daarom beschouwden zij zich als van God en menschen verlaten.

In donkere zwaarmoedigheid zaten zij nauw aan elkander geklemd in het bootje. Hunne kracht scheen gebroken te zijn. Geen klachtwoord kwam over hunne lippen, slechts een luid zuchten verried de diepe en hevige smart over het wanhopige van hunnen toestand. Bijna wilde het hun voorkomen, alsof de Heer hun wat

te hard tuchtigde. *Maar zijne barmhartigheid heeft nog geen einde, maar is alle morgen nieuw, zijne trouw is groot.* Hij wilde hun slechts toonen, dat Hij in staat was, ze geheel zonder hun toedoen te redden, wanneer zij stil zouden zijn geworden. Een paar uren waren zij nog door de golven voortgedreven, toen zij bemerkten, dat het scheepje allengs naar het land dreef. Iedere golf bracht hen er nader bij. Weldra herleefden hunne verstorvene levensgeesten. De trek naar het leven verhief zich opnieuw in hen, hunne diepgezonkene hoop verhief zich snel, en hunne harten ontsloten zich spoedig bij de gedachte aan redding. Sidderend van vreugde maten zij iederen ruk, die de boot voorwaarts deed, met hun oog, als ware het een loglijn. De afstand werd voortdurend minder. „Eén roeislag nog,” zuchtten beiden bijna gelijktijdig, en wij waren gered, maar nu kan ons de eerste de beste golf weder in zee slingeren.” Hunne polsen verstijfden, wanneer zij slechts de mogelijkheid daarvan overdachten. Werkelijk schoen dan ook wat zij vreesden, tot hun doodelijksten schrik, weldra in vervulling over te gaan. Eene groote golf kwam op hen af, nam de boot op den rug en — wierp hen aan den oever. „Land!” juichten zij, sprongen er spoedig uit, en liepen zoo schielijk zij konden voort, om buiten het bereik van de terugslaande golf te komen. Toen hun dit gelukt was, en zij nu weder achter zich zagen, werd de boot door een tweede golf in het opene meer teruggeslingerd. Den volgenden dag werd het scheepje door schippers teruggevonden, die het aan den eigenaar wederbrachten.

In eene naburige plaats sloeg het juist twaalf uren. Acht bange, schrikkelijke uren hadden zij op de golven van het meer doorgebracht. Hoe gelukkig waren zij, toen zij weder vasten grond onder hunne voeten hadden. Het eerste wat zij deden was neder te knielen, en een innig dank- en vreugdegebed aan hunnen hemelschen

Vader voor hunne redding op te zenden. Nog eens herhaalden zij de belofte van bekeering, die zij in hunnen acht uren langen doodsangst zoo dikwijls en plechtig hadden afgelegd; toen gingen zij naar Neufchatel, waarvan zij twee uren verwijderd waren.

Zij wenschten vurig reeds daar te zijn; want, na hetgeen zij hadden doorgestaan, was een marsch van twee uren voor hen een taak, waartoe zij in hunnen toestand nauwelijks in staat waren. Hunne krachten waren bijna geheel uitgeput, en slechts langzaam konden zij voortkomen. Gaarne hadden zij in eene der plaatsen, waar zij doortrokken, eene kleine verversching genoten, waaraan zij groote behoefte hadden; maar nergens zagen zij licht, en zij waagden het ook niet, om in dit nachtelijk uur iemand op te wekken. Zij troostten zich telkens met de hoop, dat er in de naburige plaats misschien nog iemand op zou zijn, doch telkens werd hunne hoop teleurgesteld. Weder hadden zij een dorp achter den rug, reeds het derde, en zij trachtten met alle inspanning hunner krachten het volgende te bereiken, waar zij, wanneer er niemand op was, vast besloten hadden, iemand te zullen wekken. Maar zij konden niet verder voort. Elk oogenblik moesten zij uitrusten. Na eene korte rust richtten zij zich dan weder op, om zich doodelijk afgemat, hongerig en tandklapperend verder voort te slepen. Eindelijk verklaarde R. dat hij onmogelijk verder gaan kon; want hij gevoelde dat hij ziek was. Reeds wilde M. naar het naastbijgelegen dorp teruggaan, toen zij een rijtuig hoorden aankomen. „Wellicht komt er hulp,” zeiden zij, en vooraf zich met de gedachte troostende, dat zij met eene goede gelegenheid het overige van den weg zouden kunnen afleggen, begaven zij zich weder eenige schreden voorwaarts. Maar toen het rijtuig naderde, verdween spoedig weder hunne hoop; want het was wederom graaf P., die, door het onweder opgehouden, nu eerst naar huis ging en hier doorkwam. Doch de

kuiper, zich spoedig beradende, hield het rijtuig aan. Het stond stil en de graaf vraagde wat hij begeerde. Toen hij hem kortelijk hun ongeluk verhaald, en hem het verzoek voorgedragen had, om zijn geheel uitgeputte kameraad op het koetsiersbankje of achterop naar de stad mede te nemen, noodigde de graaf beiden ten vriendelijkste uit, bij hem in de koets te komen. Getroffen namen zij, na eenige tegenwerpingen, dit vriendelijk aanbod aan, en nu reed de koets in vollen galop naar Neufchatel. Onderweg vernam de graaf nog op de deelnemendste wijze naar het ongeluk, dat hen getroffen had, en toen hij vernam, dat hunne machteloosheid voornamelijk daaruit voortkwam, dat zij sedert het middagmaal niets meer genoten hadden, onderzocht hij in de tasch van zijn rijtuig, waarin de zorgvuldige knechts, zoo dikwijls zij een dergelijk uitstapje maakten, meestal tegen zijn uitdrukkelijk bevel telkens eenige spijsen en drank pakten. Hij vond, ditmaal daarover zeer tevreden, een flesch wijn en koud vleesch. Dit bood hij hun aan, hen aanmoedigende daarvan gebruik te maken, hetgeen zij dan ook op zijn aanhoudend aandringen eindelijk deden. De verlorene krachten keerden na het genot van spijs en drank weldra weder terug; de heerlijke wijn gaf nieuw leven in hunne aderen; een liefelijke warmte doorstroomde hen, en toen zij daar zoo verzadigd, versterkt en verblijd voortreden, vloede hun hart in stilte over van lof en dank jegens God, die reeds begonnen was zich zoo genadig over hen te ontfermen. Des nachts ten twee ure kwamen zij te Neufchatel aan. Bij hun afstappen zeide M. zachtjes tot R.: „Het is toch goed, dat er nog grafelijke equipage's in de wereld zijn, wier eigenaars een menschelijk gevoel hebben.”

„Heb medelijden met mij,” zeide deze. „Ik ben van al mijne dwalingen thans grondig genezen.”

Zij namen nu van den graaf, die voor hen een barmhartige Samaritaan geweest was, een hartelijk en diep-

geroerd afscheid. Deze had door zijn liefderijke en vriendelijke ontmoeting oneindig meer goed aan hen gedaan, dan wanneer hij hen onverschillig uit den wagen zelfs eene groote gift toegeworpen had, met de aanmerking dat zij zich daarvoor in het eerstkomende dorp te goed moesten doen, en dan weggereden was.

Zij begaven zich beiden naar de woning van den kuiper. Toen zij daar waren aangekomen, zeide R.: „En nu, Andries! wanneer gij het goedvindt, gaan wij zoo spoedig mogelijk naar huis. Ik heb geen rust meer, voordat ik mijne ouders gezien en vergiffenis van hen bekomen heb.” Deze was daarmede tevreden, daar hij buitendien gedacht had, spoedig naar zijn vaderland terug te keeren. Zij bepaalden den eerstvolgenden Dinsdag tot het tijdstip van hun vertrek.

Des morgens was hun eerste werk om naar den bakker te gaan. Toen deze hen zag, was hij een oogenblik zoo verbaasd alsof hij eene verschijning uit het graf voor zich zag. Toen viel hij den kuiper weenend om den hals en riep: „Geloofd zij God! die u van den dood gered heeft! O, wat heb ik om u geleden, en hoe beklaagde ik uw ongeluk!” En nu verhaalde hij hun, wat hij gedaan en hoe gaarne hij hun hulp verleend had, wanneer iemand met hem eene poging tot redding had willen beproeven.

Toen hij geëindigd had, verhaalden zij hem uitvoerig, wat gisteren met hen was voorgevallen, en deelden hem mede, dat zij besloten hadden, naar huis terug te keeren. Hoe zwaar hem ook de gedachte viel, om zijn trouwen vriend zoo spoedig te moeten verlaten, zoo kon hij hieraan toch niets veranderen, maar moest veel eer, in deze onstandigheden, hun besluit billijken.

R. wilde nu ook van zijne vrienden afscheid nemen. Zij ontvingen hem boven verwachting kool, waartoe wel de gedachte bijdroeg, dat zij hem zoo verachtelijk in den steek hadden gelaten, daar zij geen enkele poging tot zijne redding hadden aangewend, maar spoedig naar

huis waren gegaan. Toen hij lichtelijk daarop zinspeelde, moest hij op eenen gevoeligen toon hooren, dat ieder zichzelf het naast is; dat het hemd nader is dan de rok, en dergelijke zaken meer. Ook beschimpingen, hoe hem dat koude bad bekomen was, moest hij hooren. Welk een onderscheid, dacht hij, is er toch tusschen de vriendschap van dezen en die van den bakker; en zonder afscheid te nemen, liep hij weg, alsof hij op vurige kolen stond.

„Voort, voort! tot elken prijs, heden nog, op dit oogenblik!” riep hij den kuiper toe, toon hij hem wederzag. Deze gaf eindelijk aan zijn dringende bede gehoor, en zoo verlieten zij des namiddags ten vier ure de stad, vergezeld van den bakker, die hen tot in het naaste dorp wegbracht, waar zij onder veel tranen en vermaningen van elkander afscheid namen. R. wierp zijne staatkundige geschriften in het water. In lange dagreizen spoedden zij zich naar het vaderland. Zij wenschten vleugels te hebben, om zoo spoedig mogelijk daar aan te komen. Nergens hielden zij zich langer op dan noodig was, om uit te rusten. De heete stralen van eene brandende Junizon vermochten niet hunnen ijver te matigen. Den geheelen dag, tot aan den laten avond, zetten zij hun tocht voort, en des morgens vroeg waren zij wederom op weg. Eindelijk ontdekten zij, na eene heete en zware dagreis, de torens van de vaderstad van R. Hij herkende de vriendelijke plaats zijner jeugd, zijn hart huppelde bij het geluid der klokken, wier klank hij niet vergeten had. Voortdurend liep hij spoediger. Het was reeds avond toen zij in de stad aankwamen. Haastig doorliep hij de straten. Door niemand herkend, bereikte hij de vaderlijke woning. Hij dacht, door zijn gevoel overweldigd, aan de deur neder te zinken. Langen tijd had hij den mood niet de stoep op te treden; want den geheelen dag door bange gevoelens gokwold, dacht hij een treurige boodschap te moeten hooren, die hij nu

zoolang mogelijk zocht te ontwijken. Eindelijk vermande hij zich en steeg de donkere trappen op, den kuiper medetrekken. Toen zij aan de deur kwamen, hoorden zij, dat zijn vader juist den avondzegen afbad, waarin hij ook dacht aan den vermisten zoon, dien hij mede in zijne zegenbede insloot. Zoodra dit gedaan was, opende de kuiper de deur en schoof den altijd nog dralende naar binnen. Verwonderd zagen de aan tafel zittenden naar den binnentredende op, die in de deur bleef staan, niet spreken en geen hand bewegen kon, zoo overmand was hij door den indruk, dien het gebed van zijn vader en dit zoo lang door hem gemiste schouwspel op hem maakten. Zijne moeder herkende hem het eerst. Met den vreugdekreet: „Onze Johannes!” vloog zij naar hem toe en omarmde hem. Toen naderden allen en begroetten hem met de levendigste en ongekunsteldste vreugde. Daar stond hij en kon nog altijd geen woord uitbrengen. Eindelijk barstte hij uit met eene door tranen ver-smoorde stem:

„O ik ben die groote liefde niet waardig! vader, moeder! ik heb gezondigd tegen den hemel en tegen u!”

„Kom aan mijn hart, verloren en wedergevonden zoon!” riep toen zijn vader uit; „want nu weet ik, dat de Heer ons smeecken voor u verhoord heeft, daar gij tot *deze* bekentenis gekomen zijt.”

Bij deze woorden omhelsde hij hem, en vader en zoon bleven lang op deze wijze elkander omarmen.

De kuiper achtte het goed, in stilte weder te vertrekken en zijne herberg op te zoeken.

Toen de eerste opwelling van vreugde voorbij was, en R. verhaald had, welke groote dingen God aan hem gedaan had, vermiste hij zijn vriend. Spoedig was het hem duidelijk, dat deze in stilte vertrokken was. Hij deelde zijnen ouders diens naam en tegenwoordig verblijf mede, en meer was er niet noodig, om hem nog dienzelfden nacht uit de herberg en in huis te halen.

De vader zelf ging hem afhaleu. M. voldeed natuurlijk aan de uitnoodiging, en bracht, zooals hij zelf zeide, twee buitengewoon gelukkige dagen in het ouderlijke huis van zijn vriend door. Toen ijldc hij, op de vleugelen der liefde en begeerte, naar *zijn* vaderland, waar hij niet minder vriendelijk en hartelijk werd ontvangen als R. bij de zijnen; terwijl, wat zich licht laat begrijpen, de vreugde over zijne niet verwachte komst in het gehele huis groot, en de ontvangst zeer teeder was. R. bleef langen tijd bij zijne ouders. Wat hij op het meer beloofd had hield hij getrouw. Als een ootmoedig en boetvaardig zondaar zocht en vond hij dan ook genade. Hij wendde van nu aan zijn hart af van de ijdelheden der wereld, en vond alleen rust in het zoeken naar het eeuwige en hemelsche. Zijne liefelijkste oogenblikken vond hij dan, wanneer hij in het gebed omging met God en zijnen Verlosser. Hem was veel vergeven, daarom had hij ook veel lief. Een halfjaar later ging hij weder als zending uit; doch thans in dienst van eenen anderen Heer.

Waarde lezer! merk uit deze geschiedenis op:

1°. Nooit het gebed te veronachtzamen, maar, volgens het woord van den Apostel, zonder ophouden te bidden; opdat de Heer ons niet naar het water behoeve te zenden, of ons op het land het water tot aan de lippen te doen komen.

2°. Het gebed van vrome ouders, om het eeuwige welzijn hunner kinderen, blijft bij den Heer niet onverhoord. Hij laat hen, wanneer zij op dwaalwegen geraakt zijn, geene rust, totdat zij weder, hoewel menigmaal later, tot vrede gekomen zijn.

3°. Wend u vrijwillig tot de opene armen uws hemelschen Vaders, wiens hart gestadig van medelijden breekt, hetzij wij komen of niet komen, *opdat u niet nog iets erger overkome*. Gij zult ondervinden, dat een begenadigd zondaar in den omgang met Jezus eene geheel andere vreugde deelachtig wordt, dan die, welke de wereld vermag aan te bieden. Daarom maakt zoolang het nog tijd is vrede met God, uwen Heiland en uw geweten. Nadat gij zoo menigen feestdag voor uw vleesch en bloed bereid hebt, bereid er nu ook een voor de engelen in den hemel. Zij verheugen zich zoo gaarne over een zondaar, die zich bekeert, daar zij wel weten, *wat hem ten deel valt*, en daarom hebben zij zoo gaarne elken dag feest. Bereid hun deze feestelijke vreugde.

Gij vaart er zelve het beste bij. Want wanneer gij het zachte juk van Christus op u neemt, dan zal te midden van den overvloed u niets ontbreken; in de blijdschap zult gij niet meer treuren, in de vreugde niet meer sidderen en bevreesd zijn; maar zelfs bij het grootste gebrek wordt gij rijk, in het treuren blijmoedig, en in den angst des te vroolijker. Gij moet uit de volheid van het goddelijk leven onzes Verlossers genade voor genade nemen, en wel in een onmetelijk aandeel; *want bij Hem is veel vergeving, en waar vergeving van zonden is, daur is vrede, leven en zaligheid.*

BOEK-
MUZIEK- en HANDELSDRUKKERIJ
Koebrugge & De Zeeuw,
Dordrecht.